

Kiusaaminen

Christina Salmivalli ja Elisa Poskiparta
Turun yliopisto

Kiusaaminen

- **Toistuvaa** ja tahallista negatiivista toimintaa, joka kohdistuu jossain määrin puolustuskyvyttömään tai **heikommassa asemassa** olevaan henkilöön
- Tässä raportissa keskitytään *oppilaiden keskinäiseen kiusaamiseen*

Kiusatuksi joutuminen oppilaskyselyjen valossa

- Stakesin Kouluterveyskyselyn mukaan noin 7 % **yläkoulujen** 8. ja 9. luokkien oppilaista joutuu kiusatuksi **viikoittain tai useammin**
- **Alakouluissa** viikoittain kiusattujen osuus on noin 10 % oppilaista (KiVa Koulu -hankkeen julkaisematon aineisto)

- Perusopetuslain (1999) 7. luvun 29 §:n mukaan
 - ”Jokaisella opetukseen osallistuvalla on **oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön**”
- *Säännöksen täydennyksen (2003) mukaan*
 - ”*Opetuksen järjestäjän tulee **laatia** opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä **toimeenpanna** suunnitelma ja **valvoa** sen noudattamista ja toteutumista*”

Tulokset

- Opetuksen järjestäjä antanut koululle **ohjeet**
 - kiusaamiseen **puuttumisesta 68%**
 - koulukiusaamisen **ennaltaehkäisemisestä 64%**
 - koulukiusaamisen **yleisyyden selvittämisestä ja seurannasta 42 %**
 - kiusaamistapausten **kirjaamisesta ja tilastoimisesta 38%**
- Mitä pienemmässä kunnassa koulu sijaitsi, sitä harvemmin opetuksen järjestäjä oli antanut ohjeita em. asioista
 - esim. koulukiusaamisen yleisyyden selvittämisestä ja seurannasta ohjeistettu 57 % kouluista isoissa kaupungeissa, 40% kaupunkimaisissa kunnissa, 38% taajamatyypisissä kunnissa ja vain 32% maaseutumaisissa kunnissa
 - yhteys samanlainen kaikkien em. ohjeistusten suhteen

Toimintamalli?

- Perusopetuslain tarkoittaman **kirjatun** toimintamallin *kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi* ilmoitti **75 %** vastanneista kouluista
 - joka viidennessä (22 %) koulussa ilmoitettiin olevan yhteiset toimintaperiaatteet, mutta ei kirjattua toimintamallia
 - kouluista **3 %** ilmoitti, että yhteistä käytäntöä ei ollut lainkaan
- Esille tuleviin *kiusaamistapauksiin puuttumisen toimintamalli oli kirjattuna 82 %:*ssa kouluista
 - 16 %:ssa ainakin yhteiset periaatteet, joiden mukaan toimittiin
 - yhteinen käytäntö puuttui kokonaan **2 %:**sta kouluja

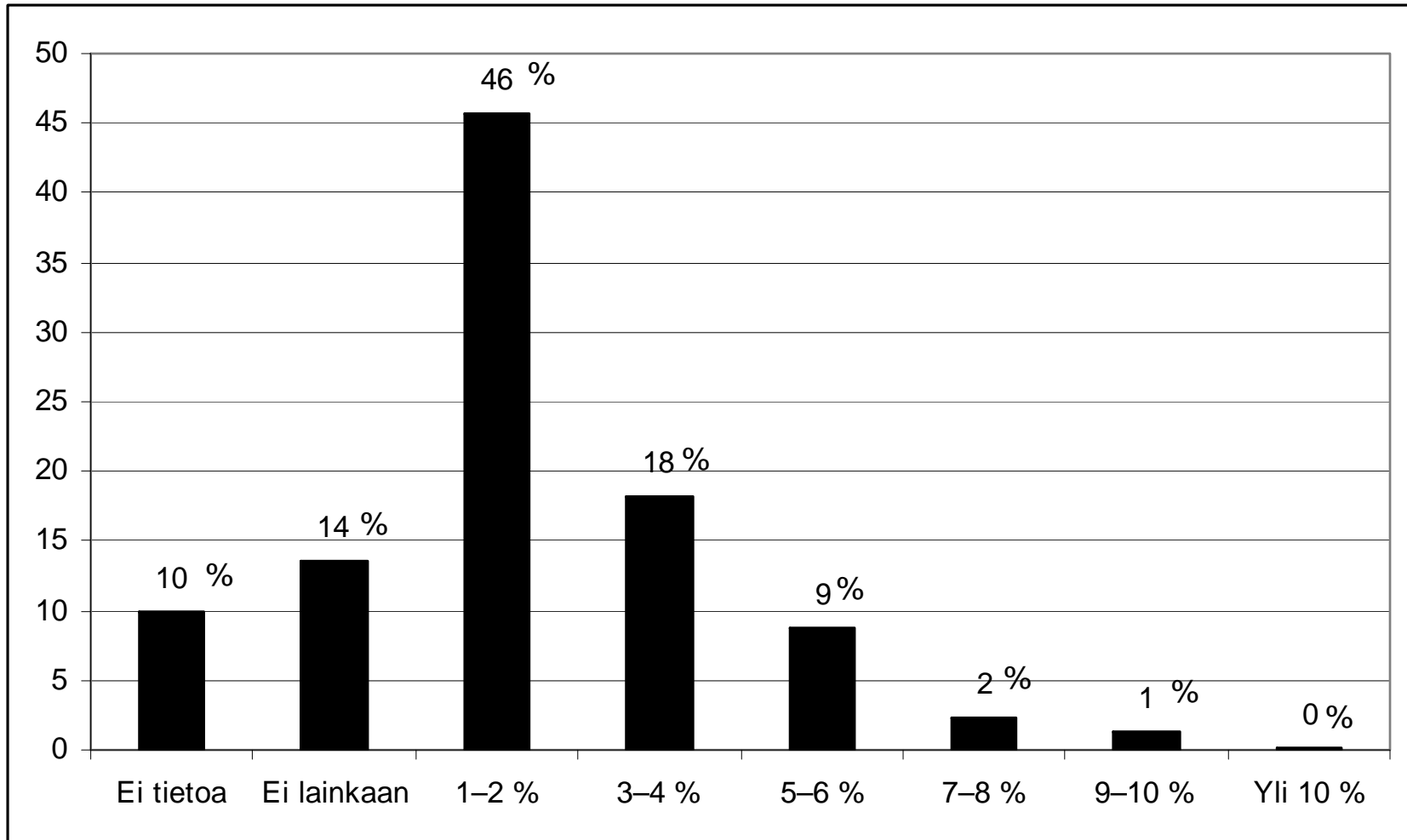
Kiusaamiseen puuttuminen

- Tavallisin keino *puuttua esille tuleviin kiusaamistapauksiin* on **keskusteleminen** kiusaamiseen osallistuneiden oppilaitten kanssa **yksitellen**
 - 84 % kouluista ilmoitti käyttävänsä tätä keinoa **kaikissa** esille tulevissa tapauksissa
- Lähes kaikki koulut (> 90 %) ilmoittivat kuitenkin käyttävänsä **kaikkia vastausvaihtoehtoina tarjottuja keinoja** joko kaikissa tapauksissa tai **harkinnan** mukaan
 - poikkeuksena **vertaissovittelu**, joka oli selvästi **vähiten käytetty keino**

Kiusaamisen yleisyyden seuraaminen

- Koulut ilmoittivat **pääsääntöisesti seuraavansa** kiusaamisen yleisyyttä
- Tyypillisimmät menetelmät
 - kouluterveydenhoitajan tarkastukset (93 % kouluista)
 - oppilaan, huoltajien ja vanhempien väliset keskustelut (91 %)
 - kouluterveyskysely (82 %)
 - muu toistuva oppilaskysely (74 %)
 - kaikkien tapausten kirjaaminen ja tilastointi (59 %)
 - muulla tavoin (40 %)

Arvio toistuvasti (viikoittain) kiusattujen oppilaiden osuudesta

Arvio toistuvasti (viikoittain) kiusattujen oppilaiden osuudesta

- Sekä **kunnan** että **koulun koko** vaikutti arvioon kiusattujen määrästä
 - **Maaseutumaisissa** kunnissa peräti **21 %** kouluista ilmoitti, ettei jatkuvaa kiusaamista esiinny lainkaan
 - **Pienistä**, alle 100 oppilaan **kouluista** **25 %** ilmoitti, ettei jatkuvaa kiusaamista esiinny lainkaan

Rehtorin ja/tai oppilashuoltohenkilöstön osallistumista edellyttäneet kiusaamistapausten selvittelyt syyslukukaudella 2006

- Lukumäärästä ei tietoa (20 %)
- Lukumäärän ilmoittaneissa kouluissa keskimäärin 1,9 käsittelyyn tullutta kiusaamistapausta 100 oppilasta kohti
- Itä-Suomen läänissä tapauksia oli keskimääräistä enemmän (2,4/100) ja Lapin läänissä ja Ahvenanmaalla keskimääräistä vähemmän (1,4/100)
- **Maaseutumaisissa kunnissa** kiusaamistapauksia käsiteltiin **enemmän** kuin kaupungeissa ja **pienissä kouluissa** enemmän kuin suurissa

Miten kiusaamisen päättymisen varmistetaan?

- 35 % kouluista ilmoitti järjestävänsä seurantakeskusteluja
- 21 % kouluista ilmoitti hoitavansa seurannan tilannetta tarkkailemalla
- 41 % kertoi asiasta kysyttävän kiusatulta oppilaalta itseltään

Johtopäätökset

- Opetuksen järjestäjien ohjeistus kiusaamisen selvittämisestä, tilastoinnista ja seurannasta, sekä kiusaamisen ennaltaehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta **osoittautui puutteelliseksi**
- Vaikka useimmissa kouluissa on perusopetuslain edellyttämä toimintamalli kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi, on **edelleen kouluja joista toimintamalli puuttuu kokonaan tai sitä ei ole kirjattu**

Johtopäätökset

- Vaikka koulut ilmoittivat seuraavansa kiusaamisen yleisyyttä, uskottiin toistuvaa kiusaamista esiintyvän hyvin vähän
 - valtaosassa kouluista kiusaamisen yleisyys arvioitiin huomattavasti alhaisemmaksi kuin mitä se Suomessa tehtyjen oppilaskyselyjen perusteella on
 - seurataanko kiusaamisen yleisyyttä luotettavin keinoin?

Johtopäätökset

- Kiusaamisen **puuttuminen** hyvin **tapauskohdasta**
- Yleisin ilmoitettu keino yksilökeskustelut kiusaamiseen osallistuneiden oppilaitten kanssa
 - myös kaikkia muita vaihtoehtoisia keinoja ilmoitettiin käytettävän ”tarpeen mukaan”
- Systemaattisia seurantakeskusteluja ilmoitti järjestävänsä 35 % kouluista

Johtopäätökset

- Koulu- ja kuntakohtaisia eroja:
 - pienissä kunnissa opetuksen järjestäjältä saatu **ohjeistus puutteellisempaa**
 - pienissä kunnissa ja pienissä kouluissa kiusaamisen **esiintyminen arvioitiin hyvin vähäiseksi**
 - kuitenkin pienissä kunnissa ja pienissä kouluissa **ilmoitettiin kiusaamistapauksia käsiteltyä enemmän** kuin isoissa kunnissa ja kouluissa